

UOT 82; 82-1

MİLLİ İSTİQLAL PROBLEMİ B.VAHABZADƏNİN
POETİK İŞİĞİNDA

A.R.MİRZƏYEVA

*Bakı Dövlət Universiteti**Zalova-Aida@ mail.ru*

Məqalədə Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığında milli istiqlal problemi təhlil obyektinə çevrilmişdir. Yazıda şairin “Köləliyə sədaqət”, “Azadlıq”, “Əsarət-azadlıq”, “Vətən marşı”, “Azərbaycan”, “Unudulsun unutqanlıq”, “İlk və son dərdim -Vətən”, “Siz böyüyün ey böyüklər”, “Şər şeytana, xeyir Allaha”, “Atatürk”, “M.Ə.Rəsulzadənin xatirəsinə”, “Yeniləşmiş ittifaq”, “Öz-özünü tanımaq”, “Əgər qorunmasa istiqlalımız”, “Nəvəm-istiqlalım” və digər şeirləri bəhs olunan problem fonunda araşdırılmışdır. Həmçinin şairin yaradıcılığı ilə bağlı tədqiqat aparan müəlliflərin araşdırmalarından da yeri gəldikcə istifadə olunmuşdur.

Açar sözlər: B.Vahabzadə, istiqlal, poeziya, azadlıq, ədəbiyyat, vətən, müstəqillik

Azərbaycanın istiqlaliyyəti məsələsi Bəxtiyar Vahabzadəni daim düşündürmüşdür. Şairin «Köləliyə sədaqət», «Azadlıq», «Əsarət-azadlıq», «Vətən marşı», «Azərbaycan əsgəri», «Azərbaycan», «Unudulsun unutqanlıq», «İlk və son dərdim –Vətən», «Siz böyüyün, ey böyüklər», «Şər - şeytana, xeyir - Allaha», «Atatürk», «M.Ə.Rəsulzadənin xatirəsinə», «Yeniləşmiş ittifaq», «Öz-özünü tanımaq», «Əgər qorunmasa istiqlalımız», «Nəvəm -istiqlalım» və digər şeirləri bu problemin müxtəlif aspektlərinə həsr olunmuşdur.

Ədib «İstiqlal günü» (1992) adlı məqaləsində yazırdı: «İyirminci illərdən üzü bəri bütün yazıçı və şairlərimiz, tarixçi alimlərimiz xalq Cümhuriyyətimizi zülm və istismar dövləti, yaradıcılarını isə xalq düşməni, vətən xaini adlandıranlar bir anlıq da olsa öz vicdanlarından niyə utanmadılar? Axı, onlar həqiqəti bildirdilər. Həqiqəti yaza bilmədilər, heç olmasa susaydılar... Yetmiş ildə həm şeirimiz, həm nəsrimiz, həm dramaturgiyamız, həm də tənqidi fikrimiz bu respublikanı damğalamaqla məşğul olmuşdur. İndi isə bu günün zirvəsindən həmin əsərlərə baxanda adamı dəhşət götürür» (8, 64).

«Köləliyə sədaqət» (1991) adlı şeirində şair Sovetlər Birliyinin dağılması ərəfəsində Azərbaycana rəhbərlik edənlərin imperiya cəlladlarına arxa, dayaq olmalarını, milli azadlıq uğrunda mübarizəyə qalxan xalqın qarşısına sipər çəkmələrini köləlik kimi dəyərləndirir. Şair dünyada cərəyan edən siyasi prosesləri layiqincə dəyərləndirməyən, buna görə də öz xalqına düşmən kə-

silən bu cür başçıları sərt şəkildə ittiham edir:

Daşmaq vaxtı çatıbdır, biz nə qədər qaynayaq?
Mərkəzin çaldığına yenədəmi oynayaq?
Nə vaxt biləcəyik biz
Mütilik – millətləri dəfn edir diri-diri,
Mütilik – hər məqamda azadlığın zənciri! (7, 47).

Bütün yaradıcılığı boyu «azadlıq mövzunu dilə gətirmiş», «azadlığı həyatının başlıca idealına çevirmiş» (3, 27) Bəxtiyar Vahabzadənin «Azadlıq» adlanan şeirində Azərbaycanın uzun illərdən sonra yenidən istiqlaliyyət əldə etməsi milli dəyər kimi səciyyələndirilir:

Azadlıq, azadlıq! Ömrüm boyunca,
Sənin acın oldum, möhtacın oldum (9, 209).

«Azadlıq» şeirinin sonrakı misralarında şair azadlıq məfhumunun yalnız siyasi anlamda deyil, həmçinin şəxsi mənada da mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini söyləyir:

Azadlıq eşqilə qol-qola çatdıq,
Azadlıq naminə bayraq ucaldıq.
Səpdik qanımızı qədəmlərinə,
Baha başa gəldin bizə sən, baha.
Azadlıq! Nəhayət qovuşduq sənə,
Amma deyəmmədik: «Şükür Allaha» (9, 209).

Göründüyü kimi, müəllif şeirdə azadlıq anlayışının geniş məzmun daşdığı qabardaraq, azadlığa bütünlüklə qovuşmadan xoşbəxt olmağın qeyri-mümkünlüyü qənaətinə gəlir.

Tənqidçi-ədəbiyyatşünas Mürşüd Məmmədli görkəmli şairin anadan olmasının 80 illik yubileyinə həsr edilmiş «Ustad» adlı məqaləsində: «Bəxtiyar Vahabzadə bütöv bir istiqlalçı nəslin ideoloqu, tərbiyəçisi və ustadı olub. Onun imzası olmadan millətin istiqlal hərəkəti yarımçıq görünərdi» (4) - tezisini irəli sürür. Şübhəsiz ki, vətəndaş şairin yaradıcılıq yolu bütün bu deyilənlərin doğruluğuna oxucunu tam inandırır.

Bəxtiyar Vahabzadə «Azərbaycan əsgəri» (1992) adlı şeirində Vətən sərhədini qoruyan əsgərlərə üz tutaraq torpaqlarımıza göz dikmiş qəddar, zalım düşməndən intiqam almağa çağırır.

Başımızın üstündədir üç rəngli bayraq,
Əvvəlimiz, axırımız bu ana torpaq.
Bu torpağın keşiyində əzm ilə durmaq
Bu millətin oğlu üçün şöhrət, şərəf, şan (7, 52).

«Azərbaycan» (1991) adlanan şeirində isə müəllif doğma yurdun azadlığı uğrunda qurban gedən şəhid oğulların xatirəsinin heç bir zaman xatirələrdən silinməyəcəyi qənaətini ifadə edərək yazır:

Şəhidlərin qanı ilə yoğrulubdur torpağımız,
Qəlbimizdə dalğalanır öz üç rəngli bayrağımız (7, 61).

Şairin «Günahdan günahdır» (1995) adlı şeirində isə müstəqil Azərbayca-

nın üçrəngli, aylı-ulduzlu bayrağı sovet hakimiyyəti dövrünün oraq-çəkiçli, qırmızı rəngli bayrağı ilə müqayisə olunur. Şair müstəqil Azərbaycanın bayrağını «halal», sovet Azərbaycanının bayrağını isə «haram» epiteti ilə dəyərləndirir.

Üç rəngim, ulduzum, bir də hilalım, -
Mənim öz bayrağım, doğmam, halalım.
Oraqlı-çəkiçli o al bayrağın
Bizə gətirdiyi – köləlik, qərz.
O haram bayraqdan halal bayrağın
Fərqini bilməyən qədrini bilməz (7, 147).

Təqdim olunan misralarda poetik obraz kimi düşünülmüş «bayraq» bu əsərlərin ictimai-siyasi siqlətini artıran bədii faktor kimi şərtlənməkdədir. Müəllifin qənaətinə, «Bayraq (kulturoloji, ideoloji, dövlətçilik) bir rəmz olaraq, türkün qürur və müəyyənlik nişanəsinin gələni kimi həm millilik, həm də Vətənçilik şüur və məfkurəsinin yaşanı olaraq ifadə olunmaqdadır. Bayraq və ona münasibət də mental dəyər olub çağdaş fikir və düşüncənin mərkəzində siyasi-ideoloji dərk, fərdi anlayış və tərbiyə mənbəyi kimi təənnüm edilməkdədir. Sənətkarlar bayrağa sözün sinirlərindən, hüceyrələrindən gələn sirayəti ilə bütün hallarda dövlətçilik, müstəqillik rəmzi kimi süslü münasibət bildirmişlər» (2, 197). Bu mənada şairin «bayrağa» şərti-simvolik obraz kimi yanaşması təsadüfi sayılmamalıdır.

Üçrəngli bayrağın kölgəsində mən,
Qaraca torpağı vətən görmüşəm.
Zəfər güllərini dövri-qədimdən
Bayraq işığında bitən görmüşəm.
Bayraq mənliyimdir, bayraq kimliyim
Bayraq – öz yurduma öz hakimliyim (7, 224).

«Bayraq» (1998) adlı şeirdən örnək gətirdiyimiz bu parçada şair bayrağı Vətənin, millətin gələcəyi, varlığı, mövcudluğu kimi dəyərləndirir. Şairin bayrağa bu dərəcədə əhəmiyyət verməsi, onu ilahiləşdirməsi qan yaddaşından, türkcülük məfkurəsindən, əcdadlarının azadlıq, hürriyyət uğrunda aparmış olduğu mübarizələrdən qaynaqlanır.

Professor Yavuz Axundlu «İstiqlal şairləri» adlı tədqiqatında yazır: «1988-ci ildə Azərbaycan xalqının milli-azadlıq hərəkatının alovlanması, müstəqillik uğrunda aparılan mübarizə Bəxtiyar Vahabzadənin də yaradıcılığında yeni bir mərhələnin başlanğıcı oldu. İstiqlal mövzusu onun poeziyasında ən əsas mövzuya çevrildi. Bunu isə təsadüfi saymaq olmaz. Çünki Bəxtiyar Vahabzadə ömrü boyu xalqının, millətinin istiqlalını arzulamış, bu amal yolunda təqiblərdən, hətta təhqirlərdən belə çəkinməmişdir. Nəhayət, elə bir vaxt gəlib çatır ki, o, ürəyindən keçənləri açıq şəkildə xalqa çatdırır və şeirləri ilə milli müstəqillik uğrunda mübarizənin önündə addımlayır» (1, 32).

«Vətən marşı» (1992) adlı şeirində Bəxtiyar Vahabzadə azadlığın, hürriyyətin hər bir vətən övladının təbii haqqı olduğuna diqqəti çəkərək yazır:

Ey Azərbaycanımız, türkün oğuzlar Vətəni,
Ər oğullar, ər igidlər, kişi qızlar Vətəni.
Sənin haqqındır azadlıq, sənin eşqindir iman,
Tapınar haqqa və insanlığa haqdan doğulan.
Bəşərin dərini öz dərdi bilib millətimiz,
Bizim öz niyyətimizdən doğub hürriyyətimiz (7, 60).

Bəxtiyar Vahabzadənin «İlk və son dərdim –Vətən» adlı şeiri də azadlıq motivləri ilə zəngin poetik örnəklərdən biri kimi maraq doğurmaqdadır. Qürbətdə yaşayan bəstəkar Adil Bəbirova həsr olunmuş bu şeirdə müəllif vətən, yurd həsrəti fonunda azadlıq arzularına ifadə etməyə çalışmışdır.

Şairin «Siz böyüyün, ey böyüklər» (1990) adlı şeirində köləliyə, müstəmləkəçiliyə qarşı etiraz ruhu qabarıq şəkildə bədii təcəssümünü tapmışdır. Millətin önündə gedənlərə müraciətlə yazılmış bu şeirdə şairin azadlıq, hürriyyət, istiqlal arzuları ifadə olunmuşdur:

Köləliyi özümüzə qoruq bildik,
Böyüklərin qabağında
hey süründük dizin-dizin.
Elə bildik köləliklə
Hörmətini qazanırıq
Mərkəzdəki böyüklərin.
Biz bilmədik əyildikcə
«hələ azdır» deyəcəklər.
Daha artıq əyəcəklər (7, 18-19).

Şeirdə təlqin olunan fikrə görə, millətin öndə gedən ziyalıları, dövləti idarə edən şəxslər müstəmləkəçi imperiya cəlladları önündə əyildikcə, köləliyin ömrü uzanacaqdır. Xalqın böyükləri millətə söykənməli, millətlə birlikdə ucalmalı, yüksəlməli, əsarətdən xilas olmalıdır.

Siz millətə söykənsəniz
Arxanızda millət durar.
Qorxunuzdan əyilsəniz,
Qarşınızda daha böyük zillət durar.
Millət ilə siz birsiniz.
Qorxunuzdan əyiləndə
Milləti də əyirsiniz (7, 19).

Şairin «Şər - şeytana, xeyir - Allaha» (1991) adlı şeirində yetmiş ildən artıq sovet əsarətinə boyun əyməyə məcbur olan Azərbaycan xalqının varlığına çökmüş ətalət, köləlik, zülmə, haqsızlığa dözümlü göstərmək, özünə, taleyinə biganəlik və s. kimi mənfi keyfiyyətlər tənqid olunur. Şeirdə müəllifi narahat edən əsas məsələ uzun illərin əsarət tarixinin xalqın mənəviyyatına yoluxdurmuş olduğu qul psixologiyasıdır.

Əriyir astaca ətalət buzu,
Millətlər haqqını dərk edir artıq.

Açılıb qapının otuz doqquzu,
Qırxıncı qapının kandarındayıq (7, 25).

Şeirdə əksini tapan pessimizm əhvali-ruhiyyəsi də məhz burdan qaynaqlanır. Belə ki, şair gələcəyə nə qədər ümidlə baxır-baxsın, o millətin taleyindən narahatlığını gizlədə bilmir. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini əldə etməsindən bir qədər əvvəl yazılmış bu şeirdə eyni zamanda şairin illərdən bəri həsrətində olduğu istiqlal arzuları da bədii əksini tapmışdır.

Qonşuda səslənən azad ünlərin,
Əksi bizim elə heç gələmmədi.
Bəs nə vaxt gələcək bizim günlərin
Ağ atlı igidi, Məlik Məmmədi? (7, 26).

Şairin «Şər - şeytana, xeyir - Allaha» adlı şeirdə qaldırılan problem bir qədər fərqli səpkidə «Biri-birimizə atdığımız daş» (1995) şeirində də bədii təcəssümünü tapmışdır. Müəllif əsrlər boyu millətin ruhuna, varlığına nüfuz edən əsarət, köləlik duyğusunun hələ də yaşamaqda olduğuna diqqəti çəkmişdir.

Qandal açılsa da qollarımızdan,
Köləlik hələ də beynimizdədir.
Bir böyük mətləbi unuduruq biz;
Birdir vətənimiz, birdir elimiz.
Biri-birimizə atdığımız daş
Vətənə, millətə dəyir, a qardaş (7, 139).

Şairin digər şeirlərində də bu və ya buna bənzər motivlər bədii təcəssümünü tapmışdır. Məsələn, «Neçin» (1998) adlı şeirdə müəllif uzun illərin əzablarından sonra qazanılan istiqlaliyyətdən sonra da millətin dərd və əzablardan xilas olmadığına diqqəti çəkir. Ədibin qənaətinə, istiqlal elə böyük bir sərvətdir ki, o sərvət bütün millətin fırvan həyat sürməsinə təmin etməlidir. Şair yeri gəldikcə milli istiqlalı layiqincə dəyərləndirməyənlərə, müstəqil dövlətimizin qurulmasına baxmayaraq hələ də imperiya illərini həsrətlə xatırlayanlara, nə zamansa keçmiş günlərin təkrar olacağı ümidi ilə yaşayanlara, «saatını Moskva vaxtı ilə» quraraq «necat yolunu» şimalda arayanlara kəskin etirazını bildirmişdir.

Ana birsə, vətən də bir a bala,
İstiqlala dal çevirib əsnəmə.
Nə dikmisən gözlərini şimala?
Ürəyində iki vətən bəsləmə (7, 294).

Sosial-siyasi məzmunu ilə seçilən «Unudulsun unutmazlıq» (1992) şeirində Bəxtiyar Vahabzadə Azərbaycan xalqının milli mentalitetində, qan yaddaşında özünə dərin kök salmış, bir çox tarixi faciələrimizin təməlində dayanan unutmazlıq məsələsinə diqqəti yönəltməklə insanları bu mərzədən xilas olmağa, çarə aramağa səsləyir. Şeirdən hasil olan qənaətə görə, tarixdə baş verən heç bir hadisə yaddan çıxarılmamalıdır. Əksinə, baş verən hadisələr öyrənilməli, ciddi şəkildə təhlil edilməli, səhvlərdən ibrət dərsi götürülməlidir. Adı çəkilən şeirdə müəllif oxucunun diqqətini 1920-ci ilin 28 apreliyində Azərbaycan

Xalq Cümhuriyyətinin XI rus ordusu tərəfindən işğalına yönəldir. Şair, həmin faciənin bir daha təkrarlanmaması üçün məğlubiyətimizin səbəblərini aramağa çağırır.

O bəd günün,
rəzil günün xatirəsi
İniltiyə dindirilsin.
Hərəkəti dayandıraq,
Yaddaşları oyandıraq:
Bilək niyə endirildi bayrağımız.
Niyə bizim başımızda
çatladı öz çanağımız (7, 325).

Ədibin Azərbaycanın istiqlalına həsr etdiyi poetik örnəklər içərisində «Nəvəm istiqlalım» (1995) adlı şeiri də diqqəti çəkir. Şeirinin maraqlı doğuran cəhətlərindən biri müəllifin onu balaca nəvəsinə müraciətlə qələmə almasıdır. Azərbaycanın istiqlalının nəvəsi ilə yaşlı olduğunu vurğulayan şair bu fakta rəmzi məna verir. Onun fikrincə, sovet əsarətini görmüş insanların hələ də ruhunda köləlik, məhkumluq duyğusu yaşamaqdadır, yeni doğulan gənc nəsil isə müstəqil bir ölkənin vətəndaşı kimi yetişib tərbiyələndiyi üçün onlar ruhən, mənən azaddırlar.

Oğullar, nəvələr qoruyar, yəqin,
Babalar qazanan bu istiqlalı.
Bu bayraq altında böyüyənlərin
Ruhu da özütək azad olmalı (7, 358).

Bəxtiyar Vahabzadənin türk dünyasının və Azərbaycanın ayrı-ayrı tarixi şəxsiyyətlərinə həsr olunmuş şeirlərində də milli istiqlal problemi bədii təcəssümünü tapmışdır. Bu mənada şairin «Atatürk», «Xəyalpərəst», «Zindənda», «Mao-bit», «M.Ə.Rəsulzadənin xatirəsinə», «Haqqa heykəl qoyuldu» və digər şeirləri maraqlı doğurur. «Atatürk» (1992-1998) şeirində müəllif Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu, İstiqlal savaşının qəhrəmanı Mustafa Kamal Atatürkün şəxsiyyətini canlandırmağa çalışmış, sadə bir ailədə böyümüş bu insanın türk millətinin atası məqamına yüksəlməsinin səbəblərini açmağa çalışmışdır. Şairin ən böyük arzusu itirilən yurd yerlərinin qaytarılması, parçalanmış Vətənin birləşdirilməsi üçün Azərbaycanda belə bir qəhrəman insanın dünyaya gəlməsidir. Türküstanın istiqlalı yolunda canını qurban vermiş Ənvər Paşanın xatirəsinə həsr olunmuş «Xəyalpərəst» (1999) şeirində şair türk dünyasının azadlığının Turanın birliyindən keçdiyi fikrini vurğulamışdır. «M.Ə.Rəsulzadənin xatirəsinə» adlanan şeirdə isə müəllif 1918-1920-ci illərdə mövcud olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucusu və ideoloquna dərin sevgisini ifadə etmişdir.

Borclu ikən Vətən sənə, xalq sənə
Hər şey döndü tərsinə.
Bu torpaqdan verəmmədik
Bir məzarlıq yer sənə (7, 15).

Şair M.Ə.Rəsulzadənin Vətən yolunda canından keçdiyi halda, məzarı-

nın qürbətdə olmasına dərin kədər hissi ilə təəssüf edir. O, eyni zamanda, sovet dönəmində doğma Vətəni yadlara satanlara, məmləkəti talayıb-sökənlərə ucaldılan heykəllərə də bir vətəndaş şair kimi etirazını bildirir:

Riyalara, boyalara,
yetmiş ildir uymuşuq,
Görün, kimin əvəzinə
kimə heykəl qoymuşuq (7, 16).

Böyük Azərbaycan şairi Hüseyn Cavidə həsr olunan «Haqqa heykəl qoyuldu» (1997) adlanan şeirdə sovet siyasi rejimi dönəmində Azərbaycan ziyalılarının başına gətirilən faciə və müsibətlərin bədii mənzərəsi yaradılmışdır (VI, s.388-389). «Molla Nəsrəddin» ədəbi məktəbinin yaradıcısı, böyük satira ustası Cəlil Məmmədquluzadəyə ithaf edilən «Mirzə Cəlil» (1958) adlı şeirdə Bəxtiyar Vahabzadə ədibin tərcümeyi-halının Vətən tarixi, xalqın ağrı və iztirabları ilə həmahəng olduğunu nəzərə çatdırır. Bu qüdrətli fikir sahibinin dünyaya kiçik bir daxmadan pərvazlandığına heyrətini gizlədə bilməyən şair elə məhz bu məqamı da qabartmağa çalışmışdır.

Balaca bir daxmanın önündə baş əyirəm,
Öz-özümə deyirəm:
Bu qaranlıq daxmadan
Bizim ana Vətənə işıq düşdü bir zaman (6, 284).

Müəllifin İkinci dünya savaşında alman faşistlərinin həbs düşərgəsində qəhrəmancasına həlak olmuş görkəmli tatar şairi Musa Cəlilə həsr etdiyi «Zindanda» və «Maobit» (1957), adlı şeirləri, habelə «Uçun nəğmələrim» (1966) poeması da azadlıq ruhu ilə yoğrulmuş bədii örnəklərdəndir. Ədib düşmənlərə əsir düşən bu qəhrəman şairin böyük qüdrət və iradə sahibi kimi bir an olsun belə mübarizədən vaz keçmədiyini, ölüm düşərgəsində məhbəs həyatı yaşadığı zaman qələmi ilə doğma xalqına, vətəninə əlindən gələn xidməti əsirgəmədiyini poetik şəkildə ümumiləşdirə bilmişdir.

Ey əsarət yuvası! Sən bildinmi sinəndə,
Yarandı ən möhtəşəm azadlıq nəğmələri?! (6, 225), -

deyə düşməni ittiham edən müəllif qəhrəman şairin ölümün gözlərinə cəsarətlə baxması ilə xalqının azadlıq simvoluna çevrildiyini açıb göstərmişdir. Ədibin orijinal yazı üslubunun məhsulu olan «Uçun nəğmələrim» (1966) poeması da azadlıq, hürriyyət ideyaları ilə zəngindir.

Ümumiyyətlə, Quzey Azərbaycanın istiqlaliyyəti məsələsi Bəxtiyar Vahabzadənin yaradıcılığından qırmızı xətt kimi keçir. Şairin bir çox əsərlərində qaldırılan müxtəlif səpkili problemlərin arxasında belə məhz doğma yurdun azadlıq və istiqlaliyyəti məsələsi durur.

Azərbaycanın müstəqillik əldə etməsindən sonra sovet imperiyasının dağılmasıyla barışmayan Rusiyanın Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) adı altında imperiyanı yenidən bərpa etmək niyyəti ölkənin bir çox vətənpərvər qələm sahibləri kimi Bəxtiyar Vahabzadəni də dərinədən hiddətləndirmişdi. Şairin bu münasibətlə yazmış olduğu «Yeniləmiş ittifaq» (1991) adlı şeir milləti

ayıq olmağa, düşmən hiyləsinə aldanmamağa çağırır:
Bilək, «yeniləşmiş ittifaq» nədir?
Bu da başqa tələ, başqa hiylədir.
Nədir yeniləşmək?
Vaxtın, zamanın
Kor gözüün üstünə təzə sürməsi,
Görən gözlərəsə kül üfurməsi (7, 32).

İstiqlal məfkurəsinin orijinal ifadə şəkli ilə seçilən «Öz-özünü tanımaq» (1992) adlı şeirdə şair Azərbaycanın müstəqilliyinin dünya dövlətləri tərəfindən tanınmasını bir vətəndaş kimi alqışlayır. Müəllif öz ölkəsinin istiqlaliyyətə qovuşmasını böyük sevinc, fərəh və fəxr duyğusu ilə geniş oxucu kütlələrinə bəyan edir.

Bu gün yüz beş ölkə tanımış bizi
Yenicə yaranmış dövlətimizi.
Artıq yer üzündə öz yerimiz var,
Qarşıda işıqlı günlərimiz var (7, 39).

Lakin bu sevincin içərisində şairi narahat edən bir məqam diqqəti çəkməkdədir ki, o da dünya dövlətlərinin bizi tanıdığı halda, özümüzün-özümüzü tanınamamağımızdır.

Əvvəlcə özünü tanımayan kəs
Özünü dünyaya tanıda bilməz (7, 39)

Bəxtiyar Vahabzadənin «Əgər qorunmasa istiqlalımız» (1992) şeirində Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini əldə etməsindən sonra ölkənin xarici və daxili siyasətində qarşıya çıxan problemlərin yarada biləcəyi çətinliklərə diqqət yetirilmişdir. Şeirdə şair azadlığı, istiqlaliyyəti böyük bir səadət, millətin təbii haqqı kimi səciyyələndirir, onun böyük qurbanlar hesabına əldə edildiyini vurğulayır:

Azadlıq, səadət haqqımdır mənim,
Allah çox görməsin bu haqqı bizə.
İstiqlal yolunda qurbanlar verib
Axır yetişişik istəyimizə (7, 41).

Şeir sonunda uzun illər əsarət həyatı yaşayan xalqımızın yenidən müstəmləkəçilik boyunduruğuna düşmə biləcəyindən ehtiyatlanan şair dövləti idarə edənləri ayıq-sayıq olmağa, düşmənin məkrli hiylələrinə uymamağa çağırır.

ƏDƏBİYYAT

1. Axundlu Yavuz. İstiqlal şairləri. Bakı: Elm, 1998, 126 s.
2. XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı məsələləri (məqalələr toplusu). I kitab. Bakı: Elm, 2006, 428 s.
3. Mayadağlı Hüsniyə B. Vahabzadənin eserlərində setiraltı ifadələr, «Türk Edebiyatı» dergisi, şubat, 1994, s.26-29
4. Məmmədli Mürşüd. Ustad, «Yeni müsəvat» qəzeti, 2001, 23 avqust.
5. Türk dünyasının Bəxtiyarı, I hissə, Bakı: «Təfəkkür NPM», 2002, 364 s.
6. Vahabzadə Bəxtiyar. Əsərləri, 12 cildə, I c., Bakı: Elm, 2008, 612 s.
7. Vahabzadə Bəxtiyar. Əsərləri, 12 cildə, VI c., Bakı: Elm, 2008, 738 s.

8. Vahabzadə Bəxtiyar. Əsərləri, 12 cilddə, XI c., Bakı: Elm, 2009, 826 s.
9. Vahabzadə Bəxtiyar. İstiqlal. Bakı: Gənclik, 1999, 496 s.
10. Yusifli Vaqif. Poeziyanın yolları və illəri (1960-2000-ci illər). Bakı: Mütərcim, 2009, 404 s.

НАРОДНО-ОСВОБОДИТЕЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ В ПОЭЗИИ БАКТИЯРА ВАГАБЗАДЕ

A.R.MIRZOEVA

РЕЗЮМЕ

В статье анализируются народно-освободительные мотивы творчества Б.Вагабзаде. В тексте на фоне рассматриваемой проблемы исследуются следующие стихи поэта:

«Рабская преданность»,

«Свобода», «Неволя - свобода», «Марш отчизны», «Азербайджанский солдат», «Азербайджан», «Забуть забвение», «Первое и последнее несчастье-Родина», «Вырастайте, взрослые», «Зло дьяволу-добро Аллаху», «Ататюрк», «Памяти М.Э.Расулзаде», «Обновленное объединение», «Узнать себя», «Если не беречь свободу», «Мой внук - моя свобода». В том числе проводятся исследования творчества поэта другими авторами.

Ключевые слова: Б.Вагабзаде, освобождение, поэзия, литература, свобода, Родина, независимость

NATIONAL INDEPENDENCE PROBLEM IN BAKHTIYAR VAHABZADEH POETRY

A.R.MIRZAYEVA

SUMMARY

The main object of analyses in this article is the theme of national liberty in Bakhtiyar Vahabzadeh's creative activity. The poems such as: "The loyalty to slavery", "Liberty", "The Servitude", "Let the forgetfulness be forgotten", "Motherland- my first and last grief", "Azerbaijan", "Grow up! You seniors!", "Evil to Demon, Blessings to God!", "Atatürk", "Servitude-Liberty", "To the memory of M.R.Rasulzadeh", "The renewed union", "To know oneself", "If our liberty is not protected" by B.Vahabzadeh are investigated on the background of the same problem. The article refers to the research works by the authors who investigated the literary activities of the poet as well.

Key words: Bakhtiyar Vahabzadeh, independence, poetry, literature, freedom, Motherland, liberty